

NR. 8

TÄHEKE

1986

ISSN 0134-2266

Maakoolis valmistab kokatädi ühepajatoitu ja juurviljasuppi tihti oma kooliaia köögiviljadest. Mõnel pool pannakse aiasaadusi sügisel purkidessegi. Kooliaeda kutsutakse aga veel teise nimega: katseaed. Loodusõpetuses, hiljem botaanikatunnis on taimeriigi tundmaõppimisel aiast palju abi.

Kodus me peakapsast kaheaastaseks ei kasvata. Kooliaias näed, kuidas kapsas õitseb ja viljad seemnetega valmivad. Tunned sa peakapsa, peedi, kaalika seemneid? Mis taimed on meliss, iisop, piparrohi ja milliste toitude valmistamisel neid kasutatakse? Odra- ja rukkipea on sarnased. Teed neil vahet? Kui sinu koolil on katseaed, peaksid neile küsimustele vastused leidma. Palju taimeliike kasvab Nõva 8-kl. Kooli katseaias. Nõva kooli aeda on fore veel sellepärast minna, et see on alati korras. Nöörsirged peenrad rohitud, muld kobestatud, aiateed riisutud. Nagu oleksid aednikud just-just töö lõpetanud ja aiast lahkunud. Külalisele ei saa märkamatuks jääda puhtus ja kord koolimaja ümbruses. Sügisel ja kevadel töötavad internaadilapsed iga päev tunnikese õues. Viis nädalapäeva on kool ja kooliõu neile koduks. Oma kodu hoitakse korras.

Kus õitseb kapsas?

Kogu suve õitsevad kooliaias lilled. Igal klassil on oma lillepeenar, kuhu võib istutada seda, mis kellelegi rohkem meeldib. Et oleks klassis vaasi panna ja külalistele kinkida. Lillepeenraga aias omatahtsi toimetamised aga ka lõpevad. Katselappidel hooldab iga klass just neid taimi, millega koolitunnis tegemist tuleb.

Oktoobrilapsed kasvatavad köögivilja. Seemned külvati tänavu mulda nädalapäevad enne suvepuhkusele jäämist — et viljad parajasti kooliajaks valmiks. Veel tunnistuste jagamisel tuletasid õpetajad lastele meelde: «Ärge aiatööpäevi unustage!» Ei unustanud. Algklasside peenardel uhkeldavad sirgetes rivides

Pildistanud KALJO KOKK

toredad aedviljad. Need kohe kutsuvad end maitsuma. Aga oot-oot! Üks porgandipeenrajupp on täitsa metsa lastud kasvada. Tihedalt üksteise vastu kiilutuna pole porganditel ju kasvuruumi. Siit ei saa lumeemmelegi korralikku nina. «Need porgandid pole lohakusest harvendamata jäänud,» ruttab selgitama õpetaja Vaike Kaja. «Teeme siin porgandi tiheduse katse. Kui me II klassiga porgandit õppima hakkame, tuleme aeda ning võrdleme harvendatud ja harvendamata peenral kasvanud porgandeid. Siis näeb iga laps ise, miks porgandeid harvendama peab.» Harvendamine, rohimine sobib tüdrukute väledatele näppudele. Kevadel peenarde kaevamisel olid jälle poisid toimekamad. «Aias meeldib teha neid töid, kus läheb musklirammu vaja,» on ühel nöl III klassi poisid Urmet ja Kalev. Kodus on Urmeti ja kahe noorema venna hooldada maasikapeenar. Eelmisel suvel lõppes herneste eest hoolitsemine küll väheke õnnelt: ema pidi kevadel herneseemet naabritelt laenama. Poisid tegid kähku puhta töö nii umbrohu kui hernestega. Urmetile meeldib august. Nendesamade herneste ja porgandite pärast. Endakasvatatud aedvili maitseb magus.

EDA ALLIKMAA

Mardile ja Kristjanile meeldivad isa töö juures kõige rohkem igasugused masinad. Kristjan loeb üles: aiatraktorid, traktorid «Belaruss», buldooserid, kopad, autod. Tore on vaadata, kuidas need töötavad.

Traktorid veavad mulda ja künnavad, külvavad seemneid ja kobestavad maad. Pidupäev on siis, kui isa ja onud lubavad poistel traktorivõi autorooli ronida. Nii oli ka sel päeval, kui pilti tegime.

«Isa, kus traktori starter on!» tahab Kristjan teada. «Starterist pannakse auto ja traktor käima,» selgitab ta samas nooremale vennale.

Poiste isa on agronoom. Ta töötab Tallinna Aiandussovhoosi Haabersti osakonna juhatajana. «Ka minu isa oli agronoom ja küllap seepärast tahtsin põllumehe ametit õppida juba lapsena,» ütleb Jaak Ungerson. Mida isa osakonnas kasvatatakse? Mardi, Kristjani ja isa abiga saab kirja pikk rida köögivilju. «Ilus nimi — lillkapsas. Kas see on lill või kap-

Meie isa on agronoom

sas!» usutlen poisse. «Kapsas muidugi, seda süüakse,» teavad nad. Köögivilju armastavad süüa vist küll kõik inimesed. Mardile meeldivad oblikad.

Isa jutustab: «Oblikaid ja rabarbreid koristame kolmel korral. Rabarbrid paneme varakevadel kile alla ja nii saame esimese saagi võidupühaks. Rediseid kasvatame kevadest sügiseni. Väikesest tomatiseemnest suure mahlaka tomatini kulub aega rohkem. Tomatiseemned külvame sooja kasvuhoonesse veebruaris. Umbes nädala pärast need tärkavad ja neid pikeeritakse — istutatakse ümber. Aprillis ja mais istutame tomatitaimed juba oma kasvu-

kohale kilemajas. Neid tuleb kasta ja väetada, hoida kilemajas parajat soojust ja taime külgharud ära võtta ehk kärpida. Esimesed tomatid läksid punaseks jaanipäevaks. Järgult valmivad tomatid meil aga hilissügiseni.»

Mart ja Kristjan teavad, et taimedega tuleb hästi hoolikas olla.

«Meil saavad töötada ainult väga tublid inimesed, kes armastavad oma tööd. Iga taim on ju omamoodi:

tomat tahab sooja ja kuivemat õhku,

kapsas jälle sombust ja vihmast ilma. Eks siis meie inimesed jälgivadki, et iga taim saaks seda, mida vajab.» Aiandis käib töö aasta ringi. Ikka seepärast, et meie toidulaual oleks värsket köögivilja. Kes loomaaias käinud, see on kindlasti märganud üle tee asuvaid kasvuhooneid ja kilemaju. Need säravad päevavalguslampidest juba südatalvel, et seemneist kasvaks uus saak.

ELJU MARDI

Jaak, Kristjan ja Mart Ungerson

Pildistanud HERKKI MERILA

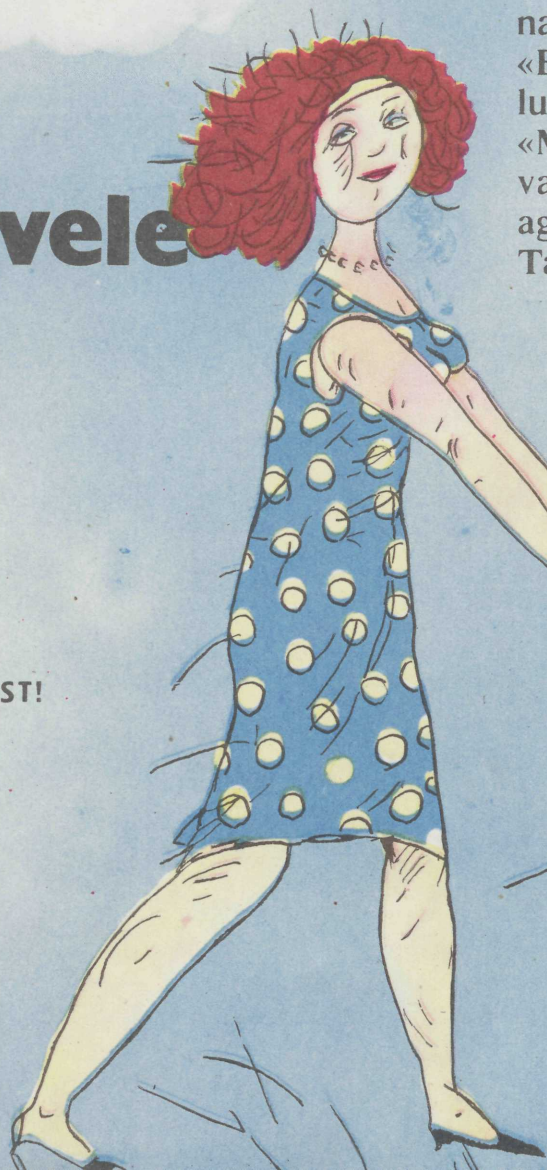

Palve OTT ARDER vihmapilvele

SUVEL SAAB SOOJA,
SUVEL SAAB VETTE,
VIHMAPILV, VIHMAPILV,
ÄRA JÄÄ ETTE!

ÄRA JÄÄ ETTE ME TEELE,
MIS VIIB METSA,
VIIB RANNAVEELE.
ÄRA VARJA ME VÄIKEST,
SOOJA NAERUSUIST PÄIKEST!

KUI SA EI SAA
JA PEAD SADAMA MAHA,
SAJA SIIS PÖLLULE,
TARE TAHA.
ÕSITI VAIKSELT
ME KATUSEL SABISTA,
SIIS KUI ME MAGAME,
EI ME SIIS PABISTA.

HELJO MÄND

Isa jonn

«Isa, kas sina ka jonnisid, kui sa laps olid?» küsis Tiit. Isa luges ajalehte.

«Tuli vist vahel jah ette,» vastas ta ja vaatas silmadega üle ajaleheridade.

«Mismoodi sinu jonn välja nägi?» päris Kadri. «Kas nagu meie jonn?»

«Ei mina mäleta, küsige vanaema käest,» vastas isa ja luges ajalehte edasi.

«Miks mul siis meeles ei ole,» ütles vanaema. «Isal oli vaja kooli jaoks uued sussid osta. Läksime lastepoodi, aga seal olid ainult beežid tuhvlid ja isa hakkas tõrkuma. Ta hüüdis üle poe: need tuhvlid ei sobi minu karakteriga

kokku ja ei lasknud mul osta. Siis läksime teise poodi, aga seal ütlesin mina kõvasti: kui sul lastepoes ei sobinud tuhkleid osta, siis ostan ma sulle need naistepoest. Ja ostsin kah.»

«Sa räägid praegugi nii kõvasti, et ei lase lehte lugeda,» ütles isa.

Samal silmapilgul tuli ema tuppa. Ta pani käed isa kaela ümber ja palus:

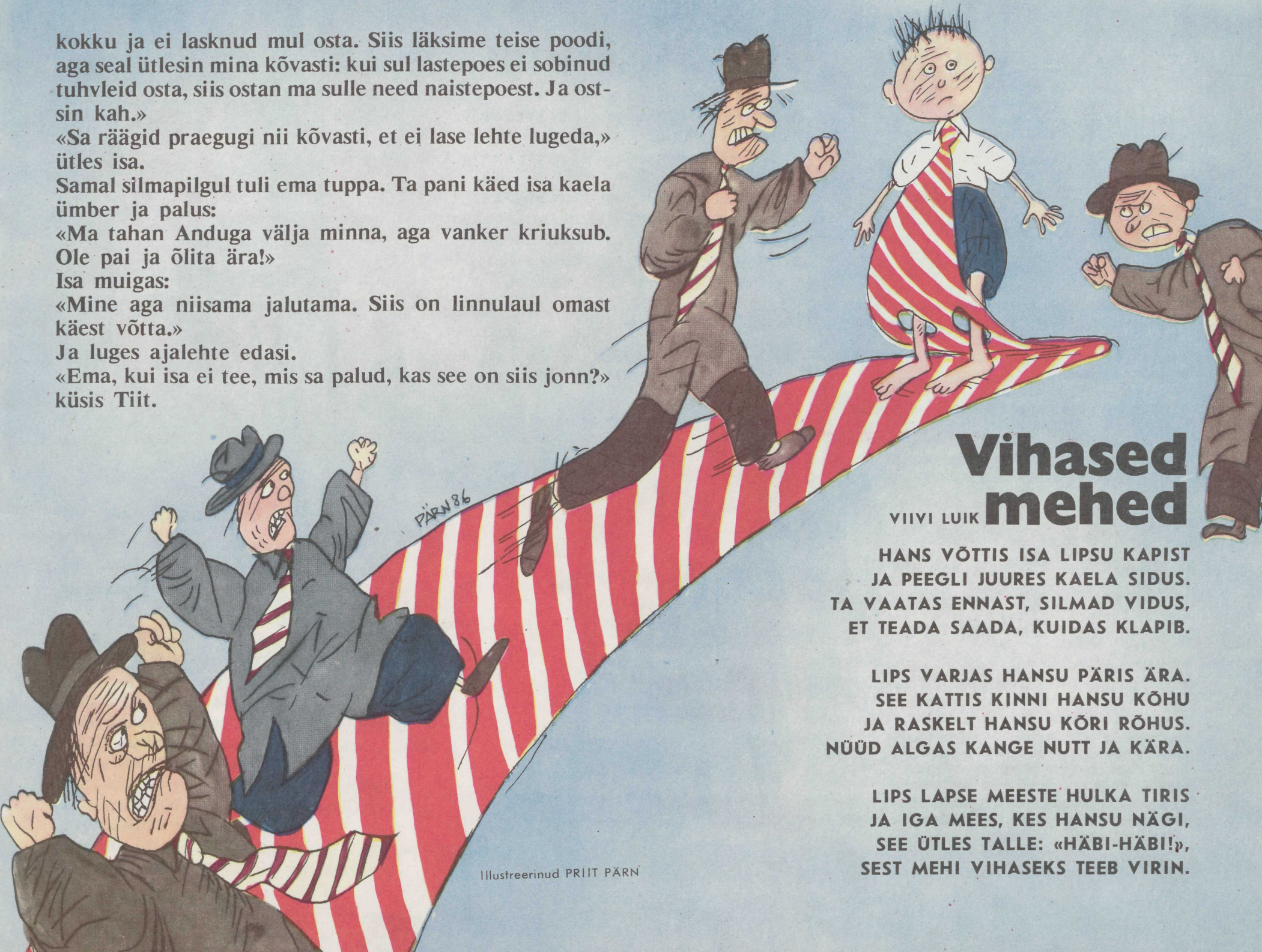
«Ma tahan Anduga välja minna, aga vanker kriuksub. Ole pai ja õlita ära!»

Isa muigas:

«Mine aga niisama jalutama. Siis on linnulaul omast käest võtta.»

Ja luges ajalehte edasi.

«Ema, kui isa ei tee, mis sa palud, kas see on siis jonn?» küsis Tiit.

Vihased mehed

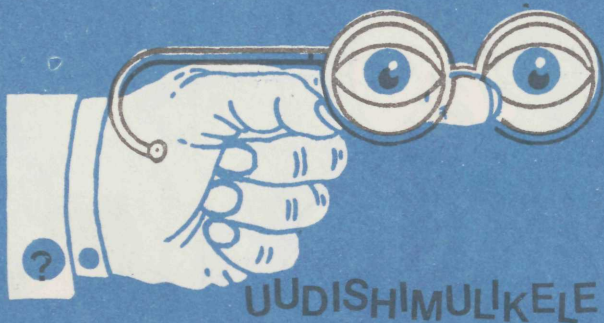
VIIVI LUIK

HANS VÖTTIS ISA LIPSU KAPIST
JA PEEGLI JUURES KAELA SIDUS.
TA VAATAS ENNAST, SILMAD VIDUS,
ET TEADA SAADA, KUIDAS KLAPIB.

LIPS VARJAS HANSU PÄRIS ÄRA.
SEE KATTIS KINNI HANSU KÕHU
JA RASKELT HANSU KÕRI RÖHUS.
NÜÜD ALGAS KANGE NUTT JA KÄRA.

LIPS LAPSE MEESTE HULKA TIRIS
JA IGA MEES, KES HANSU NÄGI,
SEE ÜTLES TALLE: «HÄBI-HÄBI!»,
SEST MEHI VIHASEKS TEEB VIRIN.

Illustreerinud PRIIT PÄRN

UUDISHIMULIKELE

MIS VÄRVI ON KUU!

Kuu pind peegeldab temale langenud päikese-kiirgusest väga vähe tagasi. Maal peame eset, mis kiirgab tagasi vähe päikesekiirgust, mustaks või siis tumehalliks.

Kuu pind ongi tegelikult tumehall. Ometi ei ole kaugeltki kõik kuukivimid mustad, on ka kollaseid ja pruunikaid.

Miks paistab meile, et Kuu on hele taevakeha? Kui meil on öö, on maakera teisel poolel päev. Sealset heledat päikesevalgust meie ei näe. Kuu asub maapinnast kõrgemal ja päikesekiired jõuavad Kuuni. Õise tumeda taeva taustal paistabki Kuu meile heledana.

MIKS KASSI SILMAD PIMEDAS HIILGAVAD!

Kassil on silma sees justkui väike peegel. Nii-sugune ebatavaline peegel, mis koosneb pisikestest kristallidest. Sealt peegeldub valgus tagasi võimendatult. Aitab õige vähesest valgusest — tähesärast, kuu hiilgusest — ja juba paistab meile, et kassi silmad hiilgavad.

Pimedas hiilgavad ka hobuse, koera, lamba, küüliku ja paljude teiste loomade silmad. Seda hiilgamist näeme ainult siis, kui loomad meie poole vaatavad. Siis on kristallikestest peeglid sellises asendis, et saadavad nõrku peegeldunud valguskiiri võimendatult meie suunas.

Kokkutulek

AIVAR POHLAK

ÜLE TERVE EESTIMAA KOKKU TULI TONTE,
MÕNI NÄRIS NÄTSU, MÕNI SÄÄREKONTE,
TONTE OLI PÄRNUST, TONTE OLI TARTUST,
TONTE VÄHE USTAKSE, AVALDATI KARTUST.

TONTIDELE TONDIÕPETUSES TUNDE ANTI,
TONTIDELE TONDITEMPE LAVALT ETTE KANTI,
TONDIASJU ARUTATI, OTSUSTATI SEDASI:
TONTI TEHA LASTELE TULEB IKKA EDASI.

Sajuse ilma söögilaul

VÄLJAST SAJUST TUPPA
TORMAS MITU NÄLJAST SUUD,
VANAEMA, SÜÜA, SÜÜA,
MIS SIIN ENAM MUUD!

MEMM TÕI TOIDU LAUALE,
TAAT TÕI KÕOKI PUUD,
SAAB SIIS JÄTTA TÜHJAKS
KÕÖGIPLIIDI SUUD.

Riisisupp ja riimisupp

TAHTSIN RIISISUPIST TEHA LUULETUST,
OSKAMATA AIMATA SEST MINGIT ÕNNETUST.
ISU ÄRKAS, KUI SAIN KIRJUTATUD «RIISISUPP»,
SÜLGE TILKUS PABERILE — TULI RIIMISUPP.

LEMONDIMEES
TULEB!

Värinalugu

TELEKAS LÄKS KÄIMA, NAGU IKKA, SÄRINAL.
LASTESAADE TULI, KUID SEAL KÕIK KÄIS VÄRINAL.

VÄRISESID VÄIKSED JÄNKUD, KARUD TUGEVAD,
VÄRISES KA TÄDI, KES KÄIS KAVA LUGEMAS.

PARANDAJAONU TULI, SILMITSES JA UURIS,
KÜLLAP MÖTTES VÄRINAGI JUBA VÄLJA JUURIS.

TÖSTIS KÄE JA TELEKALE KERGELT KOPUTAS,
PIHTA SAI ÜKS TÄDI, KES SEAL PESU LOPUTAS.

KÕIK SAI KORDA, PILT MEIL JÄLLE RÖÖMSALT SÄRISES,
ISA MAKSIS, ONUL KÄSI VEIDI VÄRISES.

Illustreerinud JAAN TAMMSAAR

MISSUGUSED ON LOOMADE MÄNGUD?

Kuidas kassipojad mängivad lõngakera või niidirulliga, kuidas kutsikad hullavad ja üksteist taga ajavad, on kõik näinud, Aga mängivad ka täiskasvanud loomad.

Saarmas armastab liugu lasta. Ta valib sobiva järsu jõekalda, puhastab liutee oksarisust ja sõit lähebki lahti. See lõpeb vette plartsatamisega. Niisugusest liulaskmisest võtavad osa nii noored kui vanad saarmad.

Koprapoegadele meeldib maadelda. Nad tõusevad tagumistele käppadele, asetavad esikäpad vastase rinnale ja tammuvad siis ringiratast, püüdes mängukaaslast taganema sundida.

Ahvide lemmikmäng on kiikumine. Samuti meeldib neile palliga mängida. Pallimängust tunnevad rõõmu väga paljud loomad, isegi elevantid. Muidugi peab neil olema suur pall. Aafrikas on loodusuurijad näinud, kuidas elevantid säärase suure palli mudast ja rohust kokku pätisid.

KUIDAS TEKIVAD PÄRLID!

Meres on peidus suur aardelaegas: pärlid molluskite kehaes. Looduslik pärl tekib molluski haigestumise tagajärjel. Kui liivatera tungib molluski kahe poolme vahele ja haavab mantlit. Mantel — nahariba karbi sisepeinal — reguleerib pärlmutri, sarvkihi ja karbi moodustumist. Kui vigastamise hetkest on möödunud umbes kaksikümmend aastat, on pärlmutterkuulike kasvanud nii suureks, et kõlbab pärlikesse.

KUI KÕRGE ON PIKK HERMANN!

50 meetrit ja 20 sentimeetrit.

Kõige vanem kindlustatud paik Tallinnas on Toompea. Juba üle 600 aasta tagasi oli iidne linnuseala piiratud kivimüüri ja tornidega, all vallikraavis aga voolas vesi. Kõige kõrgemaks ja kõige tugevamaks Toompea kaitsetornidest ehitati Pikk Hermann. Ligi kolme meetri paksuste müüridega ümmargune torn oli seest neljakorruseline. Alumisel korrusel paiknes 15 m sügavune vangikong. Vangid lasti sellesse külma ja pimedasse kongi laes asuva kitsa avause kaudu. Kolm ülemist korrust olid köetavad. Seal pidid sõdalased endid kaitsma juhul, kui vaenlasel on õnnestunud linnusesse tungida.

Tänapäeval lehvib Pika Hermann tornis Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi riigilipp.

MIKS ME EI KUKU LÄBI PÕRANDA!

Oleme harjunud sellega, et me ei kuku läbi põranda. Teadlased on paljude aastate jooksul mõelnud, miks see ikka nii on. Inglise teadlane Newton (loe: njuuton) arutles selle küsimuse ümber nii: kui ma kaalun 75 kg, siis põrandal seistes avaldavad minu jalatallad põrandale rõhku 75 kilogrammise jõuga. Samal ajal peab põrand rõhuma minu jalataldu niisama suure jõuga. Sellest järeldas ta, et iga jõud peab olema tasakaalustatud temaga võrdse jõuga. Aga kui põrandalaud juhtub pehkinud olema ja inimene on üsna raske, siis kukub ta küll põrandast läbi.

Oli kord üks väike tüdruk Maari, kes tahtis, et talle enne magamajäämist juttu loetaks. Enamasti luges tüdrukule unejuttu ema, aga kui nii juhtus, et ema jäi kauaks tööle, tegi seda isa. Isa lugemised Maarile eriti ei meeldinud. Isaga oli nii, et ükskõik, kas ta luges kuningatütardest või vaese mehe kolmest pojast — varsti pistis nad kõik sõrme suhu ja hakkasid seda isukalt lutsutama. Ükskord luges isa raamatut, mis rääkis noorsõdurite röömsast elust. Siis oli koguni nii, et terve rood seisis rivis, pöidlad suus, ja kuulas, mida külla tulnud kindral neile kõneleb.

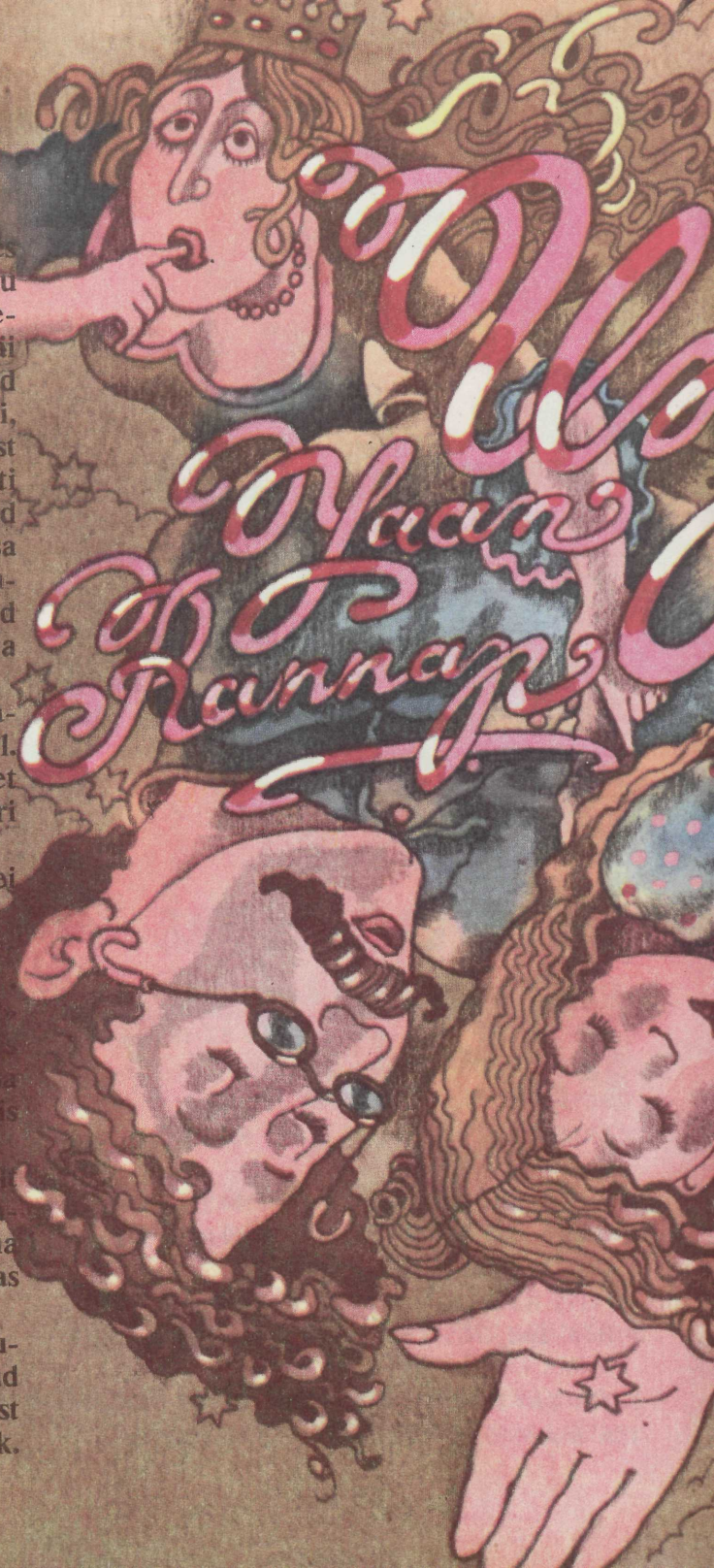
Isa lugemist ei saanud Maari kunagi rahulikult kuulata. Ta oli kogu aeg valvel. Ja kui asi hakkas sinnapoole vedama, et keegi pistab sõrme suhu, kukkus Maari kisendama.

«Huhuu! Ei taha! Sa loed valesti! Seal ei ole nii kirjutatud!»

«Kuidas ei ole?» imestas isa. «Kas sa arvavad, et maailmas on ainult üks... hm... isik... kellele meeldib põialt imelda? Maari ei öelnud, mis ta arvab. Ta pani oma mõlemad käed padja all, vaatas isa altkulmu ja soovis uut juttu. Ta soovis loomajuttu.

«Kolm põrsakest,» alustas isa kuulevat loomajuttu, aga ka sellest ei tulnud midagi paremat. Niff-Niff imes varsti oma saba, Naff-Naff oma kõrvu, ja kolmas põrsake torkas kõik neli sõrga suhu.

Aga ühel õhtul, kui Maari jälle juttu nõudis, oli isa väga väsinud. Isal oli olnud väga pikk ja raske tööpäev ning pärast tööpäeva väga pikk ja igav koosolek.

Merevaik

«Oeh!» haigutas isa sügavalt, kui Maari oli talle raamatu kätte andnud. «Aeh!» haigutas ta veel sügavamalt, kui Maari oli talle prillid ninale seadnud. «Kas tead, Maari, täna ma ei jaksa lehtegi pöörata. Täna pead sina mulle lugema.» Ja isa vajus oma suurele voodile.

Maari ootas natuke, ronis siis oma väikest voodist välja ja võttis isa käest padjale vajunud raamatu. See oli piltideta raamat, nii et oli päris ükskõik, kust seda avada. Maari avas raamatu keskkohast ja luges:

«Elas kord üks isa, kel oli väga palju tööd...»

Ta tegi peatuse, et vaadata, mis isa niisugusest algusest arvab. Isa silmad olid poolkinni. «Palju tööd, palju tööd,» ohkas isa vuntsidesse ja pani silmad päris kinni.

«See isa muudkui töötas,» jätkas Maari, «ja mitte kunagi, mitte kuskil, ei töö-ajal, ei muul-ajal ei imenud ta natukestki sõrme. Ja isa töö-onud ei pannud sõrme suhu,» jätkas Maari võidukalt, «ja töötädid ei pannud sõrme suhu. Ja ükski koosoleku-onu ei imenud sõrme, ja ükski koosoleku-tädi ei imenud sõrme. Ja onu triktor ei imenud. Mitte keegi terves maailmas ei imenud kunagi sõrme...» ning Maari jätkas selle kinnituseks üha uute ja uute nimede üleslugemist.

Kui ema õhtul hilja koju jõudis, leidis ta suure voodi kattetekilt kaks väsinud magajat, teise neist üleriietes. Mõlemad magajad muhelesid mõnusalt, justkui näeksid nad unes midagi väga ilusat.

KUI PALJU RÖÖVLINDE ELAB EESTIS!

Eestis elab ligi 300 liiki linde, nende hulgas 28 liiki kullilisi ja 13 liiki kakulisi. Kullid ja kakud ongi röövlinnud. Omefigi röövlinnud peale väheste erandite kelleltki oma saaki ei röövi. Kullid ja kakud on loomtoidulised linnud.

Arenenud lennuvõime lubab röövlindudel saaki jälitada nii legendiku, metsa kui vee kohal. Nende eest pole pääsu ei päeval ega ööl. Eriti väledad on pistrikud. Neist kõige võimekam on rabapistrik, kes sööstuhetkil võib tormata kiirusega kuni 360 km tunnis. Kulliliste keskmiseks lennukiiruseks on 100 km tunnis.

Rabapistriku peetakse teraseima nägemisega elusolendiks. Kilomeetri kauguselt eristab ta täpselt tuvisuurust lindu. Lööpistrik märkab kiili juba 200 m kauguselt (inimene 100 m kauguselt). Raisakotkad luuravad saaki enamasti 12–13 km kõrguselt ning leiavad umbes meetripikkuse korjuse vähemalt 6 km kauguselt. Üldse on röövlindudel hästi arenenud nägemis-meel. Suuremate röövlindude silmad on suuremad kui inimestel.

Illustreerinud PRIIT PÄRN

KUIDAS TEKKIS MEREVAIK!

Merevaik pole mere toode. Merevaik koosneb põhiliselt kivistunud männivaigust. Veidi aega enne Euroopa maismaa üleujutamist kasvasid Läänemere piirkonnas suured männimetsad. See oli umbes 35–40 miljonit aastat tagasi. Sel ajastul oli siin aasta keskmine temperatuur +20°, nagu praegu Põhja-Aafrikas. Arvatavasti eritasid männid tohutult vaiku, mis hiljem, pärast jääaega, jäi merepõhja ja mida nüüd lained kaldale lükkavad.

Mänguema ja pärisema

HILLI RAND

MÕNIKORD ÜTLEB KÕIGE PISEM EMALE: «HAKKAME JÄLLE NIIVIISI MÄNGIMA, ET SINA OLED BEEBI JA MINA OLEN EMA.» SEE MÄNG MEELDIB TALLE VÄGA. EMA EI PEA MUUD, KUI VOODIS TEKI ALL PIKALI OLEMA JA VAHETEVAHEL NUTU MOODI HÄÄLT TEGEMA. MÄNGUEMAL SEEVASTU ON HIRMUS PALJU TEGEMIST. KÕIGEPEALT PANEB TA PÄRISEMA SUSSID JALGA, KAMMIB SIIS PEEGLI EES JUUKSEID JA ASUB TOIMETAMA — TEEB BEEBILE SÜÜA, TRIIGIB PESU, KÄIB MÄNGUPOES. IGA NATUKESE AJA PÄRAST JOOKSEB TA VAATAMA, EGA BEEBIL MIDAGI VIGA OLE. KALLISTAB TEDA JA KÜSIB: «ON JU NII, ET KUI MINA OLIN BEEBI JA SINA OLID EMA, SIIS SINA TEGID KÕIK TÄPSELT SAMUTI!»

SELLE PEALE PEAB MÄNGUBEEBI NOOGUTAMA, SEST RÄÄKIDA TA EI TOHI. KUI TA KOGEMATA RÄÄGIB, ÜTLEB MÄNGUEMA TALLE ETTEHEITVALT: «AGA BEEBID EI OSKA JU KÕNELDA!»

KÄIA EI OSKA NAD KA. AGA ÜKSKORD JUHTUS IKKAGI NII, ET KUI UKSEKELL KÖLAS, SIIS MÄNGUBEEBI UNUSTAS END. TA HÜPPAS VOODIST PÜSTI JA JOOKSIS ESIKUSSE UST AVAMA. MÄNGUEMA TORMAS TALLE SOLVUNULT JÄRELE JA RIIDLES: «SA PAHA LAPS! ESIKUS EI TOHI BEEBID ÜLDSE OLLA, SIIN ON TÕMBETUUL!» SEEPEALE ÜTLES MÄNGUBEEBI: «BEEBIDEGA EI RIIELDA.»

KUST SEE MÄNGUEMA NIISUGUSE MÄNGU LEIDIS? AGA PÄRISEMA RÄÄKIS TALLE, ET KUI TEMA VEEL VÄIKE OLI, MÄNGIS TA OMA EMAGA NIIMOODI.

Siiliema pahandas

Läksime Jaanika ja Marikaga metsa maasikaid korjama. Korruga nägin ma siiliema kolme pojaga üle tee minemas. Jooksin nende juurde ja võtsin ühe siilipoja pihku. Ta oli pisike ja väga armas. Isegi okkad ei olnud tal veel teravad. Aga siiliema tõmbas ennast kerra ja hakkas turtsuma.

Sain aru, et ta riidles minuga. Panin siilipoja maha ja astusin ise kõrvale. Siilipere sibas kärmesti edasi. Läksime meiegi edasi. Korjasime oma kruusid maasikaid täis. Kui koju jõudsime, olid vanaemal juba pannkoogid valmis. Küll maitseid pannkoogid maasikamoosiga hästi!

KATRIN MADI,
Paide 3. Keskkooli
11b klassi õpilane

Pesemas

Karbis seep ja vannis vesi,
käed ja näo ma puhtaks pesin.
Uurin ennast hoolega,
kust ma pean veel pesema.
Kael ja kõrvad pesta veel.
Varsti olen puhas mees.

ANDRES SCHKIPEROV,
Paide 3. Keskkooli
1e klassi õpilane

Kuri kuningas

MALLE PÄRN

Ühel kaugel vöoral maal elas kunagi ammu-ammu väga kuri kuningas. Päevast päeva mõtles see kuningas välja keeluseadusi. Kui ta oli juba ära keelanud laulmise, naermise, tantsimise, pillimängu, jooksmise, jalgadega trampimise, vilistamise, käteplaksutamise, sügavalt hingamise, võimlemise, isegi naerata-mise, naljategemise, mõtlemise, hõikamise, uste paugutamise, kättpidi teretamise, habemeajamise, hammaste pesemise ja silmade pilgutamise, siis otsustas ta välja mõelda mõne eriti eba-tavalise keelu. Ta mõtles kolm päeva. Seejärel kutsus ta oma õukondlased ja alamad kokku ja teatas pidulikult:

«Tänasest päevast peale on keelatud kõik värvid peale halli!» Oi-oi-oi, mis nüüd juhtus! Kuninga õukondlased ning ametnikud tõttasid käsku täitma. Kuninglik värvivabrik hakkas tootma ainult halli värvi, kõik puud ja pöösad, rohi ja lilled värviti halliks, kõik majad, autod, isegi kassid ja koerad värviti üle. Taevas oli parajasti nagunii hall.

Aga ühel hommikul, kui kuninga käsk oli just täide viidud, ilmus päike välja, heitis pilgu kurja kuninga maale ja ehmus. Ta mäletas väga hästi, et sellelgi maal olid lilled ja linnud temast rõõmu tundnud, nüüd oli aga kõik hall ja ilmetu. Päike ehmus nii väga, et ei paistnudki enam selle maa peale. Kõik muutus pimedaks ja külmaks. Vinge tuul keerutas mööda maad ringi, kuni keerutas terve selle kurja kuninga riigi üheks neljakandiliseks jääkamakaks kokku ja tassis kõige külmemasse kohta maakeral. Hoiatuseks kõigile kurjadele kuningatele seisab see seal veel praegugi.

Saarepiiga

Minu vanaema elab Rakveres. Kui me Haapsalus elasime, siis kutsus vanaema mind Haapsalu Valgeks Daamiks. Nüüd me elame Saaremaal ja vanaema hüüab mind Saarepiigaks. Saarepiiga on tore olla. Kadakate vahel on hea peitust mängida. Kõige toredam on aga liivast losse ehitada.

HELIN KAASIK,
Kingissepa 2. Keskkooli
1c klassi õpilane

Minu ema töö

Minu ema töötab Jõgeva Sordiaretusjaamas teadurina. Seal aretatakse teravilja, kartuli, köögivilja ja heintaimede sorte. Uued sordid peavad olema saagirikkad, haigustele vastupidavad, hea maitsega ja toitvad. Sordiaretajad valivad paljude taimede seast kõige paremad ja külvavad nen-

de seemned katselappidele. Uueks külviks valitakse jälle kõige paremate omadustega taimed. Nii toimitakse mitu aastat. Katselappidelt koristatakse saak väikeste kombainidega. Vili ja heintaimed kuivatatakse kuivatis. Kuivatatud viljast jahvatatakse jahu ja antakse igast sordist natuke

katsehiirtele söödaks. Katsehiired on tavalised hallid hiired. Kui hiirtele vili maitseb ja nad hästi kasvavad, aretatakse seda sorti edasi. Sordiaretaja töö on raske ja aeganõudev. Ühe sordi aretamiseks kulub 15 aastat.

ANDRES TUPITS,
Jõgeva 1. Keskkooli
11b klassi õpilane

Pildistanud MATI LIIS

VESIROOSID

Kauneimaid looduslikke veetaimi meie veekogudel on vesiroosid. Kui matkama lähed, peatu korraks ja imetle neid mõnes vaikses jõesopis, ojakäärus, metsa- või raba-järvel. Eestis on järvi ja jõgesid, kus nad veepinda lausa katavad. Et seda ilu ka tulevastele põlvedele jätkuks, on taim võetud looduskaitse alla — see tähendab — vesiroosi noppida ei tohi.

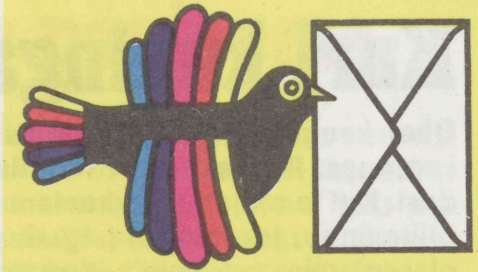
Meie vabariigi veekogudes esineb vesiroosilistest kaks perekonda: vesiroos ja vesikupp. Kindlasti oled ka viimast näinud, märganud seda kullerkuputaolist kollast nuppu veepinnal ujumas. Seekord aga räägime vesiroosidest. Mitmeaastasi

veetaimi vesiroose kohtame kõigis maailmajagudes. Nende pikavarrelised suured ujulehed kasvavad välja veekogu põhjas roomavast juurikast. Korrapärased õied ulatuvad üksikult veepinnale. Eestis esineb kaks liiki vesiroose: valge vesiroos ja väike vesiroos. Neid on päris raske esimesel pilgul eristada. Lähedalt vaadates näeme, et valge vesiroosi õis on täielikult avatud ja nõrgalõhnaline esimesel avanemispäeval. Väikese vesiroosi õied on lõhnatud ja jäävad alati kellukesekujuliselt poolavatuks. Valge vesiroosi õis avaneb kella 7—8 paiku, sulgub 16—17. Väike vesiroos avaneb 8—10 ajal, pilviste ja külmade ilmade korral on hoopis kinni.

Huvitav on neid taimi jälgida kevadest sügiseni. Mai lõpul — juuni algul moodustuvad vesiroosil veekogu põhjas noored lehed. Need on algul kokku keerdunud ja lähivad lahti järk-järgult. Juulis—augustis vesiroosid õitsevad. Pärast õitsemist — septembri algul — algab seemnete levimine. Septembrikuu lõpuks vesiroosid langevad veekogu põhja, kus nad talve üle elavad. Vesiroosid pälvisid inimeste tähelepanu juba kauges minevikus kui taimed, mille seemneid ja juurikaid söödi.

Peale inimeste tarvitavad vesiroosiliste lehti ja juurikaid toiduks vesiroott, ondatra, kobras, saarmas ja isegi põder. Seemneid söövad pardid. Vesiroosiliste ujulehed on ka paljudele loomadele koduks. Lehtede alumisel pinnal elavad hüdrad ja sammalloomad. Mõned limused, kaanid ja putukad munevad sinna oma munad. Vesiroosid on kaunid ja kasulikud, aga ikka ainult oma looduslikus kasvukohas. Hoidkem siis neid!

MAI ZERNASK

I auhind INGRID SOOVIKULE Pärnust.

Tema pilt trükitakse kilekotile.

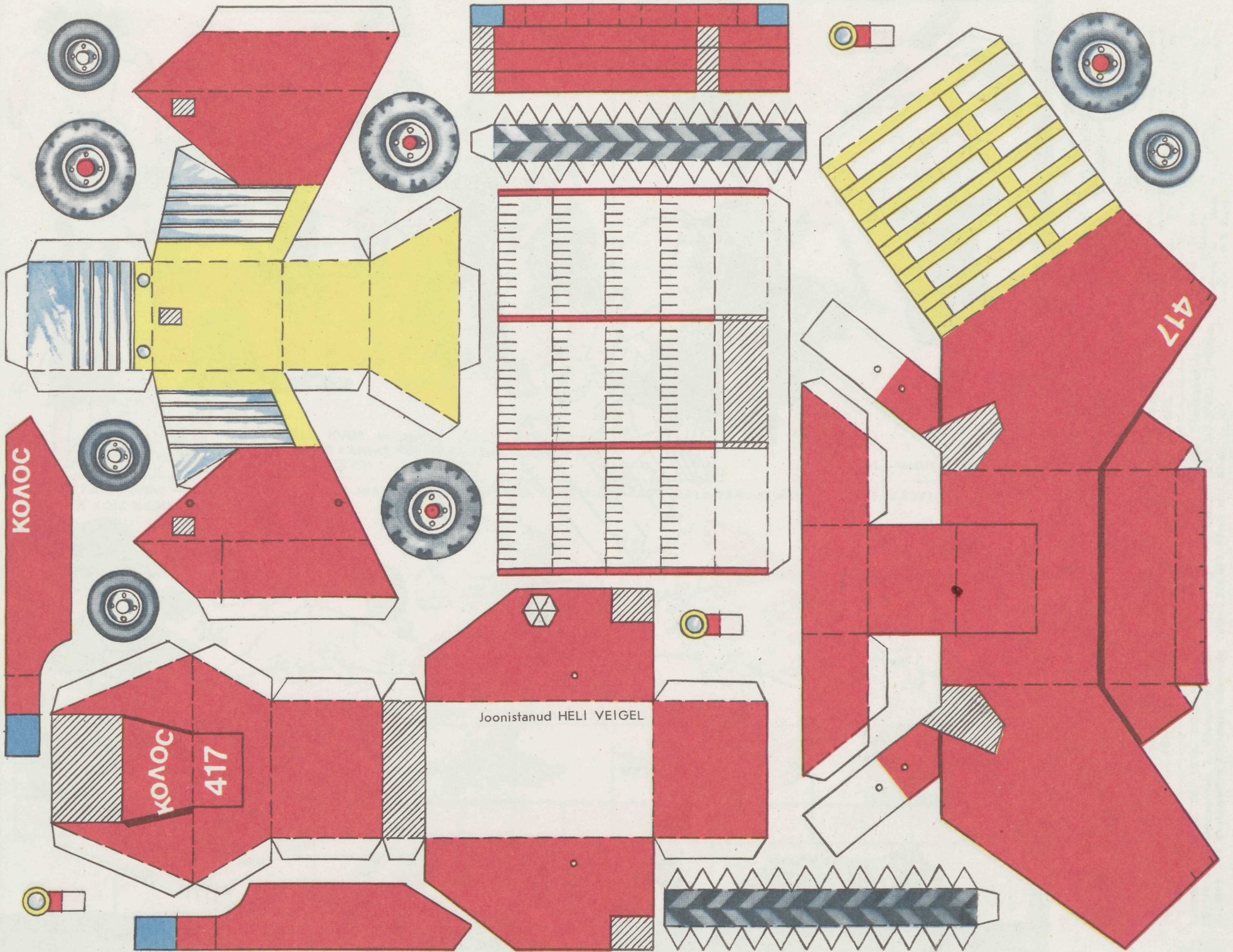
«Tähekesed» tänukirja saavad IVO KRAUS Juurust; MONIKA PIHELGAS, VOOTELE SAMMAL, ERKI EERIK, RAIDO ROTBERG ja KAIE FALK Taeblast; MERJE METSALU, PIRET PIRKSAAR, MARKO KANARBIK Pärnust; MONIKA STERNFELDT Tartust; REET RONK, KRISTI LINDSTRÖM, KÜLLIKE TAFEL, LIIS NÖMIK, KADI RAJALA Tallinnast; ANNELI ERSTER Jõgevast; ALLIKI KRUBERG Narvast; KRISTIINA LAAS Valgast; ÜLLE JUURIK Viljandist; RAGNAR NIKKOLO Paidest.

Kombain

Lõika kombaini osad pideva jämeda joone järgi välja, voldi ja kleebi kokku. Tagumise väikese ratta poolte vahele kleebi papp, samuti kleebi mõlema esiratta pooled papile. Kõik rattad kinnita kombaini külge nõõpnõelaga. Terade väljalasketoru tee umbes 8 cm pikkusest punasest või sinisest pliiaatsist. Torka see teravat otsa pidi esiratta juures olevasse lahtilõigatud auku ja liimi kinni. Pliiaatsi keskkoha seo niit, mis tõmba nõelaga mõlemast viljapunkri küljel olevast punktist läbi ja seo otsad kokku nii, et pliiaats jääks parajasti kaldu.

Heeder lõika välja, kleebi kokku kõige lõpuks, sest selle teisel küljel on kombaini näidis.

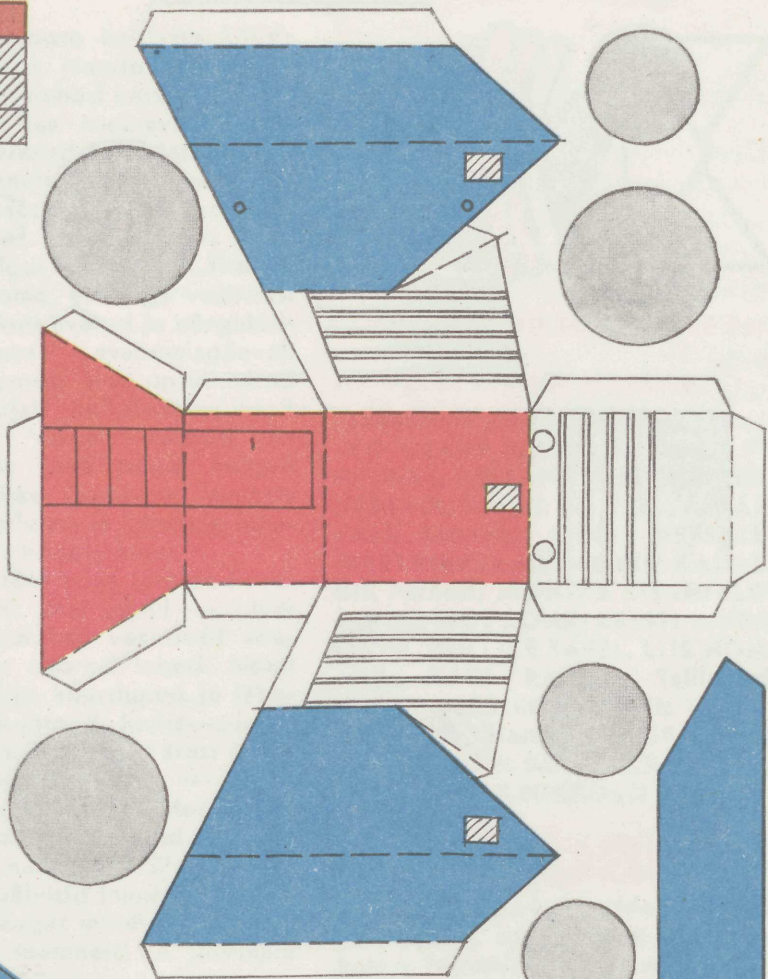
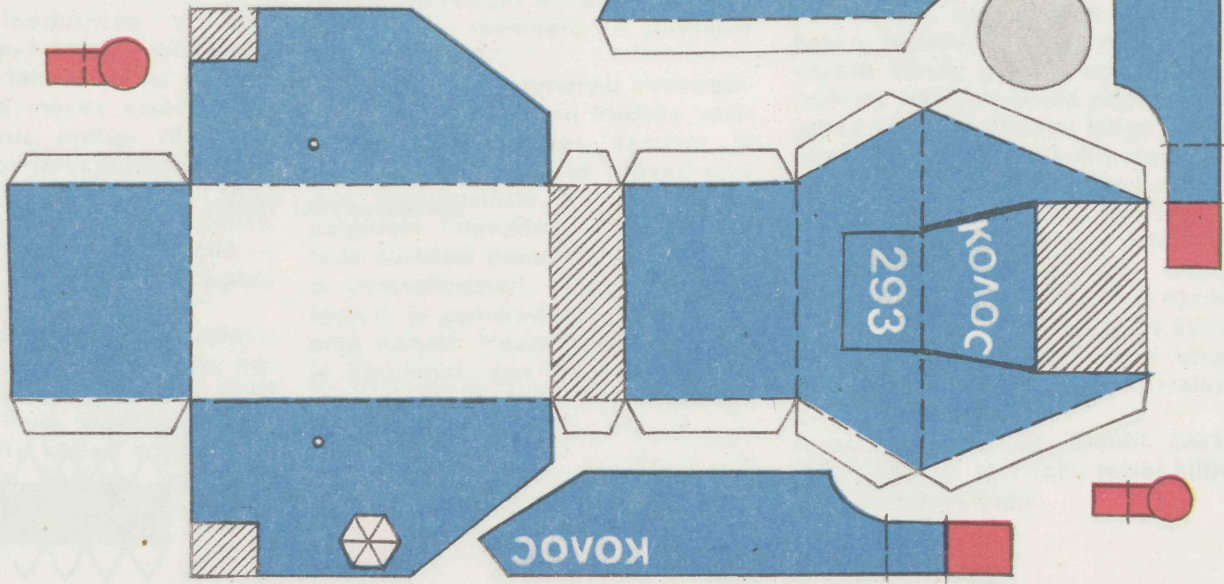
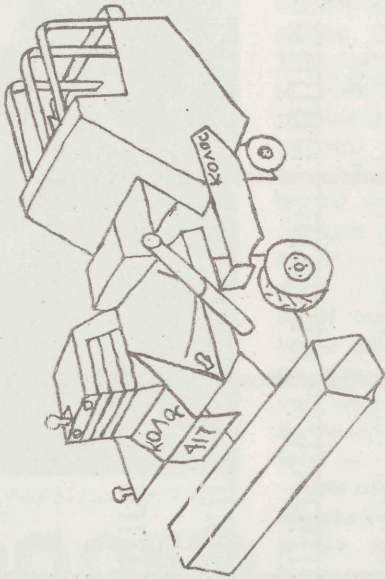
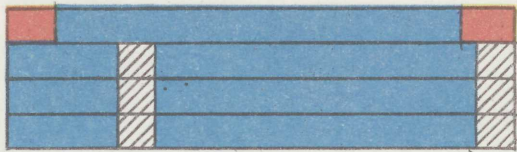
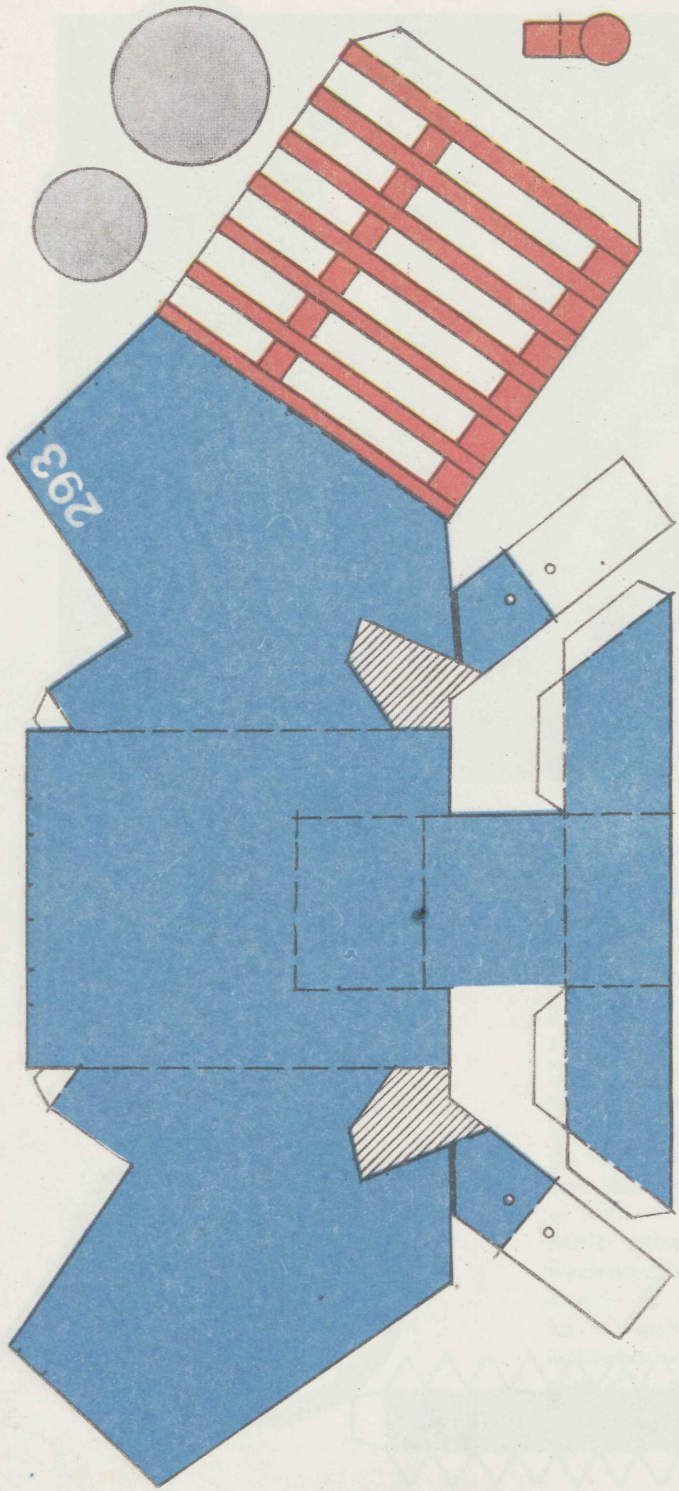
Kooloc

Kooloc

417

Joonistanud HELI VEIGEL

417

LEIA KUUS ERINEVAT VÕIMALUST JAGADA LAPSED KAHEKS VÕISTKONNAKS. MILLISTE TUNNUSTE JÄRGI SA SEDA TEED!

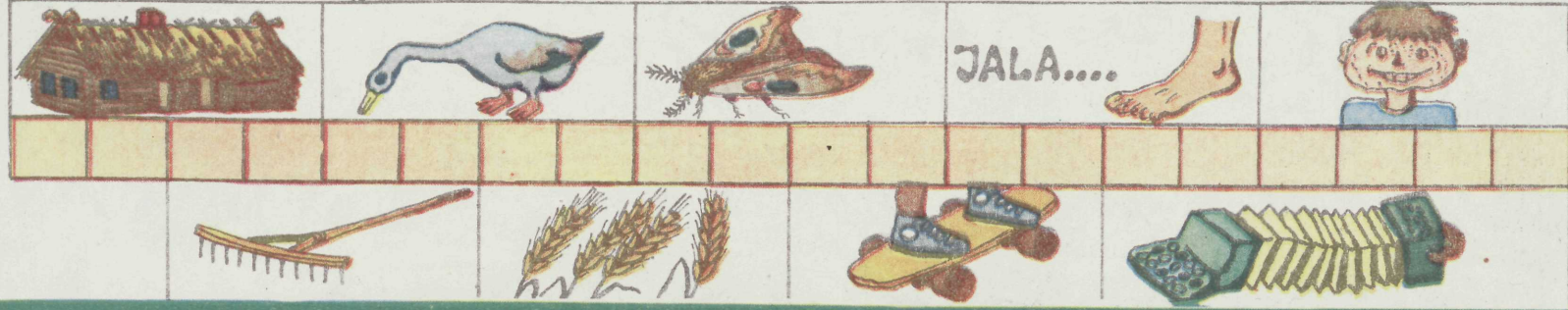

LEIA NELJALT PILDILT VIIS VIGA.

EHMUNUD KAMEELEON MUUDAB VÄRVI — ALGUL PEAPOOL, SIIS LÄHEB PEA VÄRV ÜLE SABAPOOLELE. PEA MUUTUB JUBA UUT VÄRVI. VÄRVI ÄRA KÕIK KAMEELEONI PILDID.

TÄIDA RUUDUSTIK TÄHTEDEGA VASTAVALT PILTIDELE.

Joonistanud KURTI VOOL

Esikaanel VIIVE NOORE joonistus «Õunakuu».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тäheke» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллин, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР, Таллин, 200107, Пярну маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 73 000. Заказ 2595.

ELKND Keskkomitee ja ENSV Pioneeriorganisatsioon Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 8 1986. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 30. 06. 1986. Trükkida antud 18. 07. 1986. Trükiaru 73 000. Ofsetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükooginaid 2. Arvestuspoognaid 2.91. Tingvõrdimiseid 8,0. MB-07723. Tellimise nr. 2395. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

Nirk ja hiir

HIND 20 KOP.
ИНДЕКС 78231

Seda mängu saate mängida ilma täringuta. Kahel hiirel on maa all urg koopaste ja ühenduskäikudega. Kummalgi hiirel on oma pesa, kus nad parajasti asuvad. Uru käikudesse on tunginud hiirte vaenlane nirk, kes samuti pääseb käikusid mööda koopast koopasse, kuid ei lähe kunagi hiire pesa (mängult). Üks hiir tahab teisele külla minna, aga käikudes varitseb teda nirk.

Mäng käib järgmiselt: üks mängija on nirk, teine hiir. Nirk valib endale koopa ja asetab sinna oma nupu. Hiir jookseb oma pesast välja esimese koopani. Seejärel jookseb ühe koopavahe nirk. Nii nad jooksevad kordamööda ühe koopavahe korraga. Hiir võib joosta ka maa peale välja ja lähimast avast jälle sisse. Nirk on võitja, kui ta teel hiire kätte saab. Hiir on võitja, kui ta teise hiire pesa jõuab.

Kui hiir on sunnitud oma pesa tagasi pöörduma, alustab kohe jooksmist teine hiir, nii et nirk vahepeal oma asukohta ei muuda.

Joonistanud KURTI VOOL

